

Wycieczka nr 223
Dla zaawansowanych!

Z Dreptusiem po Wołominie

Wołomin i jego mieszkańcy

Pierwsze wzmianki o Wołominie pochodzą z XV w. Wtedy to prawdopodobnie około 1454 roku powstała wieś o tej nazwie. Natomiast w dokumentach pojawia się od roku 1530. Właściwie do połowy XIX w. Wołomin nie odgrywał żadnej ważnej roli gospodarczej, istniał tu tylko dwór, folwark i zagrody chłopskie. Dopiero uruchomienie linii kolejowej warszawsko–petersburskiej oraz utworzenie w 1862 r. stacji kolejowej spowodowało dynamiczny rozwój miejscowości.

W 1896 r. Henryk Konstanty Woyciechowski zakupił dobra wołomińskie i na ich części rozplanował założenia urbanistyczne przyszłego miasta, zapisując się w historii Wołomina jako jego założyciel. To właśnie on opracował plan ulic, placów, rozpoczął sprzedaż działek budowlanych oraz stawał na czele rożnych inicjatyw społecznych. Prawa miejskie Wołomin uzyskał w 1919 r, dekretem Marszałka Józefa Piłsudskiego, tuż po odzyskaniu przez Polskę niepodległości. Czasy II RP to dobry czas dla rozwoju miasta. Rozwijał się przemysł, powstawały zakłady rzemieślnicze, sklepy, restauracje, hotel i kina. W 1905 r. została uruchomiona Huta Szkła „Wołomin", która przyciągnęła do miasta setki ludzi szukających zatrudnienia.

Piękną kartę w historii Wołomina zapisali ludzie kultury i sztuki. Wielu z nich współtworzyło kulturę polską, jak choćby wielka dama polskiej literatury Zofia Nałkowska, jej ojciec, wybitny geograf Wacław Nałkowski oraz siostra, znana rzeźbiarka Hanna Nałkowska (w ich rodzinnym domu mieści się obecnie Muzeum im. Z. i W Nałkowskich „Dom nad Łąkami"), aktorzy Michał Znicz i Józef Orwid, jeden z najwybitniejszych polskich operatorów filmowych Jerzy Lipman, dyrygent Bohdan Wodiczko oraz pieśniarka okresu międzywojennego Wiera Gran.

źródło
wolomin.org/historia-wolomina/

Legenda

- pomnik, głaz, obelisk
- kapliczka, figura religijna
- krzyż
- inny obiekt

Do przejścia: 3,4 km
Do odwiedzenia: 26 PK

Na mapie czerwonymi i niebieskimi okręgami zaznaczono punkty kontrolne (PK). Do czerwonych zadano pytanie, a do niebieskich wykonano zdjęcie. Pytanie, na które w danym miejscu należy udzielić odpowiedzi, zależy od kontekstu.

Odpowiedzi na pytania i dopasowane do PK zdjęcia, jako potwierdzenie przebycia trasy, należy dostarczyć do organizatora.

Opracowanie trasy i kreślenie mapy: Dariusz Mazurek
Aktualność: lipiec 2026 r., wersja 1.0

Turystyczna Rodzinna Impreza Plenerowa
www.dreptuś.pl

Z Dreptusiem po Wołominie/Wołomin i jego mieszkańcy

PK 1-8	***Dopasuj zdjęcie. Uwaga, zdjęć jest więcej, wybierz tylko te właściwe!***
PK 9	**Weronika Grynberg** – urodzona w 1916 roku piosenkarka i aktorka o niezwykłym głosie i magnetyzującym spojrzeniu. Na scenie zadebiutowała po raz pierwszy w 1934 roku w Cafe Paradis przy Nowym Świecie w Warszawie. Serca publiczności podbiła piosenką „Tango Brazylijskie". Po wojnie posądzona o kolaborację z Niemcami wyjechała najpierw do Izraela, a stamtąd do Francji. ***Ile łącznie balkonów ma dom, w którym spędziła lata swojej młodości?***
PK 10	**Szlama Kon** – żydowski przedsiębiorca, założyciel Huty Szkła Wołomin. Pierwsze wyroby opuściły fabrykę latem 1905 r. Obecnie zakład skupia się na produkcji naczyń żaroodpornych i form do pieczenia. Co 5 sekund ktoś na świecie kupuje wyprodukowany tutaj produkt. ***Jak nazywa się technik technologii szkła, nauczyciel i autor wielu publikacji o szklarstwie, pomysłodawca pomnika?***
PK 11	**Ryszard Matusiewicz** – związany z Wołominem poeta i kompozytor, autor muzyki oraz tekstów do ponad 150 piosenek i wielu wierszy. ***Jaką dawniej nazwę miała biegnąca tutaj ulica?***
PK 12	**Zofia Brzozowska** – emerytowana nauczycielka z Kobyłki k. Wołomina. Po wybuchu wojny wraz z rodziną zaangażowała się w pomoc osobom prześladowanym przez okupanta, udzielając schronienia m.in. żydowskiej rodzinie Blinbaumów. 1 września 1943 r. jej dom został otoczony przez niemiecką żandarmerię. Zofię Brzozowską oraz troje ukrywanych przez nią Żydów rozstrzelano na miejscu. ***Jak ma na imię i nazwisko kolejna po pani Zofii wymieniona na tablicy osoba?***
PK 13	**Zofia Nałkowska** – pisarka, publicystka, działaczka społeczna i feministka. W większości jej powieści można odnaleźć opisy inspirowane widokami z Wołomina. ***Jaki kierunek studiów pisarki wymieniono między historią a ekonomią?***
PK 14	**Maria Teresa Bartnik ps. Diana** – urodzona w Wołominie 13-letnia harcerka i łączniczka 1. kompanii batalionu „Parasol". Zginęła 13 sierpnia 1944 r. w rejonie ulic Kilińskiego i Długiej na Starym Mieście w eksplozji niemieckiego „czołgu pułapki". ***Jakie 9-literowe słowo ukryło się u dołu muralu?***
PK 15	**Jan Kotulewicz (junior)** – Sybirak, syn oficera WP, członek Armii Krajowej. Uznany przez NKWD za wrogi element został latem 1944 r. aresztowany i wywieziony do specjalnego obozu NKWD nr 270 w Borowiczach. ***Czyje słowa zacytowano na kamiennej tablicy odsłoniętej w 2022 roku?***
PK 16	**Witold Kuryłowicz** – członek AK, właściciel działającej w Wołominie podczas okupacji niewielkiej restauracji Caffe Club, punktu kontaktowego członków grup dywersyjnych i miejsca kolportażu prasy podziemnej. Aresztowany w 1944 r. przez NKWD, trafił najpierw na przesłuchania na ulicę Piaskową, a stąd do łagru. Do kraju powrócił w 1946 r. ***Kto opiekuje się tym miejscem?***
PK 17	**Bohdan Wodiczko** – jeden z najwybitniejszych polskich dyrygentów i pedagogów muzycznych XX wieku. Podczas okupacji niemieckiej zarabiał na życie, grając w słynnym warszawskim lokalu „Adria". Po wojnie wykładowca w Państwowych Wyższych Szkołach Muzycznych w Warszawie, Poznaniu, Łodzi i Krakowie. Dyrektor Opery Warszawskiej i Teatru Wielkiego, dyrygent m.in. Filharmonii Krakowskiej i Wielkiej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia w Katowicach. ***Gdzie jeszcze, poza Polską, dyrygował orkiestrą?***
PK 18	**Helena i Stefan Nasfeterowie** – dzięki swojej działalności społecznej małżeństwo przyczyniło się do rozwoju Wołomina w latach 20. i 30. XX w. Miasto zawdzięcza im m.in. powstanie osiedli Helenówka i Stefanówka, pomnik Obrońcom Ojczyzny 1920 r., cmentarz parafialny, ołtarz św. Teresy w miejscowym kościele MB Częstochowskiej oraz kino „Oaza". ***Przy jakiej ulicy funkcjonuje firma, która wykonała jeden z dwóch stojących tutaj stalowych słupów oświetleniowych?***
PK 19	**Jerzy Rytel ps. Witkowski** – porucznik AK, nauczyciel, historyk, wybitny instruktor harcerski (hm.) Szarych Szeregów. Dowódca Akcji „Burza" w Wołominie. Jesienią 1944 r., po wkroczeniu na teren miasta Armii Czerwonej, aresztowany przez NKWD. Rozstrzelany 25 listopada 1944 r. Miejsce pochówku nie jest znane. ***Ilu spośród pochodzących z ziemi wołomińskiej żołnierzy wyklętych i zamordowanych w latach 1944-1956 należało do WiN?***
PK 20	**Cadyk Eliezer Szlomo Taub** – wybitny przywódca religijny i kompozytor muzyki chasydzkiej, który od 1904 r. rezydował w Wołominie, przewodnicząc lokalnej wspólnocie. ***Czego autor wiersza nie umiał zatrzymać?***
PK 21	**Tadeusz Tchórzewski** – ceniony polski rzeźbiarz, medalier oraz projektant monet obiegowych i kolekcjonerskich, profesor na Wydziale Architektury Wyższej Szkoły Ekologii i Zarządzania w Warszawie. Autor projektów kilku monumentalnych rzeźb, w tym Pomnika Ofiar Zbrodni Katyńskiej we Wrocławiu oraz pomników Jana Pawła II w Augustowie i Wołominie. ***Kiedy dokładnie odsłonięto pomnik?***
PK 22	**Władysław Laskowski** – dowódca elitarnej sekcji uderzeniowej NSZ do zadań specjalnych. Najgłośniejszą akcją bojową grupy była likwidacja Schistera, działającego na terenie Wołomina i okolic niezwykle groźnego konfidenta Gestapo. ***Jakie imię i nazwisko znajduje się bezpośrednio nad nim?***
PK 23	**Michał Znicz** – jeden z najbardziej znanych aktorów komediowych II RP. Na szklanym ekranie debiutował w filmie „Cud nad Wisłą" (1921). Zagrał łącznie w 29 filmach. Jego karierę przerwał wybuch II wojny światowej. W latach 1940-1942 przebywał w gettcie, skąd wydostała go żona, aktorka Janina Morska. Wkrótce potem zmarł, najprawdopodobniej popełniając samobójstwo. ***Z którego roku pochodzi kamienica z unikalnym muralem historycznym?***
PK 24	**Stanisław Brzuszczyński** – właściciel ziemski, inwestor budowlany i filantrop. Właściciel jednej z najokazalszych kamienic (1905) w mieście, w której pierwotnie swoją siedzibę miała m.in. dyrekcja kolei warszawsko-petersburskiej. ***Kto jest autorem projektu jej przebudowy w latach 20. XX w.?***
PK 25	**Pies Misiek vel. Szeryf** – pies, który jeździł koleją. Można go było wielokrotnie spotkać na trasie Warszawa Wileńska – Tłuszcz. Pies stał się częścią lokalnej społeczności i stałym elementem krajobrazu Wołomina. ***Gdzie Misiek chronił się w niepogodę?***
PK 26	**Henryk Konstanty Woyciechowski** – założyciel Wołomina, społecznik i filantrop, Honorowy Obywatel Miasta. ***Jaka ulica została wymieniona po Mariańskiej, a przed Miłą?***

Odpowiedzi należy przesłać na e-mail: trip.poczta@onet.pl lub za pomocą formularza.

Zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych, tzw. RODO), przesyłający wyraża zgodę na publikację na liście osób, które przebyły trasę na stronie internetowej http://dreptuś.pl